



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 325/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Komárno č. k. 17 Nt 2/2019 zo 6. augusta 2020 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 1 Tos 124/2020 z 9. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých uznesení a pripojených listín vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ vystupoval pred Okresným súdom Komárno (ďalej len „okresný súd“) spolu so svojou manželkou [REDAKOVANÉ] ako navrhovateľ žiadajúci o povolenie obnovy konania vedeného pod sp. zn. 11 T 66/2014 (ďalej len „pôvodné konanie“), v ktorom bol rozsudkom okresného súdu z 20. októbra 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 To 98/2016-3118 z 12. januára 2017 odsúdený pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. d) Trestného zákona v spojení s § 138 písm. b) a j) Trestného zákona a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov.

3. Okresný súd návrh sťažovateľa a jeho manželky na povolenie obnovy konania zamietol napadnutým uznesením zo 6. augusta 2020. Krajský súd napadnutým uznesením z 9. decembra 2020 zamietol ich sťažnosti ako nedôvodné podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

4. Okresný súd v napadnutom uznesení zhrnul návrhy manželky sťažovateľa, samotného sťažovateľa a vyjadrenie jeho obhajkyne. Predložené dôkazy rozdelil do dvoch skupín. V prvej skupine išlo o dôkazy preukazujúce situáciu rodiny odsúdeného, zdravotný a psychický stav syna sťažovateľa, manželky sťažovateľa, svokry odsúdeného, ich finančnú situáciu, tvrdenia o vykonštruovaní obvinenia [REDACTED]. Súd uviedol, že všetky tieto skutočnosti boli súdu známe už v pôvodnom konaní a prednesené v predchádzajúcich dvoch konaniach o obnove konania (sp. zn. 2 Nt 2/2017 a 3 Nt 5/2018). Skutočnosť, že sťažovateľ je momentálne odlúčený od rodiny, nie je porušením práva na rodinný život, ale dôsledkom skutočnosti, že bol odsúdený na trest odňatia slobody. Je to trest za čin, za ktorý bol uznaný vinným. Druhú skupinu dôkazov predstavovali rozhodnutia vo veciach, o ktorých sa navrhovatelia domnievali, že sa dajú aplikovať na prípad sťažovateľa. Okresný súd s odkazom na znenie § 394 ods. 4 Trestného poriadku uviedol, že nemá v kompetencii rozhodovať o porušení základných ľudských práv alebo slobôd v zmysle uvedeného ustanovenia. Dôkazy navrhnuté na verejnom zasadnutí (skúmanie psychického stavu manželky sťažovateľa a prípadne aj syna) nepripustil z dôvodu, že tieto skutočnosti nespochybňuje, avšak nepokladá ich za skutočnosti doteraz neznáme. Okresný súd uzavrel, že navrhovatelia neuviedli a ani nepredložili žiadne nové skutočnosti, resp. dôkazy, ktoré by mohli odsúdenému privodiť priaznivejšie rozhodnutie.

5. Krajský súd po zhrnutí priebehu konania a obsahu podaných sťažností zistil, že sťažnosti nie sú dôvodné. Poukázal na svoje predchádzajúce rozhodnutia vo veci návrhov na povolenie obnovy pôvodného konania, pričom okresný súd neskúmal, či nejde o návrhy podľa § 402 ods. 2 Trestného poriadku. Krajský súd sa stotožnil s právnymi úvahami a so záverom okresného súdu. Na ich doplnenie zdôraznil význam a účel konania o návrhu na povolenie obnovy konania, priblížil, čo možno a čo nemožno považovať za „skutočnosť predtým neznámu“ a „neznámy dôkaz“. Hodnotenie dôkazov vykonaných v pôvodnom konaní v zásade vylúčil ako dôvod na povolenie obnovy konania. Nezistil ani splnenie podmienky, aby išlo o skutočnosti a dôkazy spôsobilé odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo treste. Porovnaním s predchádzajúcimi návrhmi na povolenie obnovy konania zistil v terajšom návrhu smerovanie prioritne proti výroku o výmere trestu. Vzhľadom na stručnosť odôvodnenia okresného súdu bližšie uviedol postup pri ukladaní trestu. Objasnil najmä skutočnosť, že išlo o opätovné spáchanie trestného činu (zločinu) v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia (trestný čin vraždy, prepustenie v roku 2010 so skúšobnou dobou 7 rokov) pod vplyvom alkoholu, že neboli splnené podmienky na mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu zákonom upravenej trestnej sadzby podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona. Zotrval na platnosti úvah súdov z pôvodného konania, uložený trest nie je v zjavnom nepomere k závažnosti činu a pomerom páchatel'a a ani k účelu trestu. Iný ako nepodmienečný trest u sťažovateľa neprichádzal podľa súdu do úvahy. Zmenu v rodinných pomeroch, v zdravotnom stave členov rodiny nie je podľa súdu možné považovať za také dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu výmery pôvodne uloženého trestu.

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutým uzneseniam sťažovateľ argumentuje:

a) Súd spravidla nevyhodnotil sťažovateľom predložené skutočnosti a dôkazy o neobjektívnom posúdení skutkového deja v pôvodnom konaní, o dostatočnom nezohľadnení okolností prípadu a pomerov páchatel'a. Nezohľadnili negatívny vplyv na rodinu, na choré dieťa sťažovateľa vyžadujúce celodennú starostlivosť manželky sťažovateľa, na dôsledky dlhodobého odlúčenia. Tieto zásady mali byť dostatočne individualizované pri výške trestu.

b) Označeným právam nebola poskytovaná dostatočná ochrana, chýba spravodlivá rovnováha medzi záujmami. Chýbajú základné komponenty ako princíp zákonnosti, právnej istoty, rešpektu k základným právam a slobodám, zákazu svojvôle, primeranosti, zákazu diskriminácie a podobne.

c) Nebola odstránená právna neistota sťažovateľa, neboli použité medzinárodné predpisy a ústavné konformný výklad.

7. Sťažovateľ žiada o ustanovenie advokáta v konaní pred ústavným súdom.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podľa § 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

9. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k posúdeniu, či sú kumulatívne splnené tri podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

10. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená. Ústavný súd sa teda zaoberal týmito atribútmi ústavnej sťažnosti a zistil, že ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená.

11. Ústavná sťažnosť zároveň neobsahuje všetky zákonom vyžadované náležitosti. Osobitne v nej chýba jasne označené článkov a práv podľa ústavy, listiny, dohovoru a Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a konkrétne právne a skutkové dôvody, ktorými by sťažovateľ podporil svoje tvrdenie o porušení označených článkov tým-ktorým napadnutým uznesením. Ide pritom o osobitnú náležitosť ústavnej sťažnosti podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, ktorej nedostatok spravidla vedie ústavný súd k záveru o odmietnutí ústavnej sťažnosti, pretože takúto esenciálnu náležitosť (m. m. II. ÚS 102/2019) nie je možné odstrániť ani osobitnou výzvou. Napriek zistenému nedostatku sa ústavný súd vecne zaoberal tvrdeniami obsiahnutými

v ústavnej sťažnosti v rozsahu, v akom ich bolo možné podriadiť pod niektoré z viacerých označených ustanovení. Takýto osobitný postup odôvodňuje aj skutočnosť, že sťažovateľ sa obrátil na ústavný súd ako práva neznalá osoba žiadajúca o právnu pomoc ustanovením advokáta.

12. Hoci sťažovateľ v texte ústavnej sťažnosti uvádza viaceré články ústavy, listiny, dohovoru či charty, z obsahu ústavnej sťažnosti ústavný súd ustálil, že jej podstatou je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uzneseniami okresného súdu a krajského súdu o obnove konania. Jednou zo zložiek tohoto práva je aj požiadavka na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

13. Právomoc ústavného súdu je založená na ústavnom princípe subsidiarity, preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

14. V predmetnej veci mal sťažovateľ možnosť podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Práve v tejto sťažnosti mohol a mal namietať a odôvodniť konkrétne porušenia svojich práv, osobitne práva na súdnu ochranu. Krajský súd svoju právomoc rozhodnúť o jeho sťažnosti uplatnil. Výsledkom bolo zamietnutie sťažnosti sťažovateľa napadnutým uznesením z 9. decembra 2020. Právomoc krajského súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

15. Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie svojich práv napadnutým uznesením okresného súdu, odmietol podľa § 132 ods. 1 v spojení s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces napadnutým uznesením krajského súdu:

16. Ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neutržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

17. Účelom obnovy konania ako mimoriadneho opravného prostriedku je odstrániť nedostatky v skutkových zisteniach právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov, pokiaľ dodatočne vyšli najavo nové skutočnosti a dôkazy, ktoré neboli súdu skôr známe a nemohli sa ani brať do úvahy. Ani všeobecné súdy, o to menej ústavný súd, však nemôžu v rámci konania o návrhu na povolenie obnovy podľa Trestného poriadku preskúmavať napadnuté meritórne rozhodnutie (jeho vecnú správnosť) ani posudzovať otázku viny či trestu. Úloha ústavného súdu nie je odpovedať na otázku, či obnova konania mala alebo nemala byť povolená. Jeho úloha spočíva len v posúdení skutočnosti, či sa záver konajúcich súdov o zamietnutí návrhu sťažovateľa na povolenie obnovy konania opieral o náležite prezentované dôvody ideovo zodpovedajúce zmyslu a podstate použitej právnej úpravy

(porov. I. ÚS 302/2019, č. 46/2019 ZNaU). Ústavný súd teda skúmal, či sa okresný súd odchyľil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem.

18. Sťažovateľ sa fakticky ústavnou sťažnosťou domáha ďalšieho preskúmania správnosti rozhodnutí všeobecných súdov. Opakuje námietky uvedené v návrhu na povolenie obnovy konania a sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu zo 6. augusta 2020 (resp. v jeho predchádzajúcich podaniach), s ktorými sa krajský súd náležitým spôsobom argumentačne vyrovnal v napadnutom uznesení. Krajský súd dostatočným spôsobom odôvodnil ich relevanciu v konaní o povolenie obnovy. Sťažnostná argumentácia sťažovateľa nie je spôsobilá spochybníť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu. Účelom konania pred ústavným súdom je totiž ochrana ústavnosti, a nie poskytnutie ďalšieho opravného prostriedku umožňujúceho prehodnocovať správnosť záverov všeobecných súdov.

19. Ústavný súd nevidí dôvod na doslovné reprodukovanie záverov krajského súdu a sťažovateľa odkazuje na písomné odôvodnenie, ktorého súčasťou je aj odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu (m. m. IV. ÚS 350/09). Konajúce súdy námietky sťažovateľa skúmali zo správneho uhla pohľadu, či predložené skutočnosti a dôkazy boli nové, súdom v pôvodnom konaní neznáme a či boli spôsobilé privodiť preňho priaznivejšie rozhodnutie. K hlavným námietkam sťažovateľa o neprimeranosti výšky trestu a o negatívnom vplyve jeho odsúdenia na jeho maloletého syna a rodinu (v rámci ním označených nových skutočností a dôkazov) súdy zaujali stanovisko ústavne prijateľným spôsobom. Napadnuté uznesenia obsahujú jasné závery, že nemožno považovať sťažovateľom označené skutočnosti a dôkazy za nové a že mu nemôžu privodiť priaznivejšie rozhodnutie o treste. Na týchto kľúčových záveroch súdov ústavný súd nezistil známky arbitrárnosti alebo neodôvodnenosti. Zrozumiteľne a prijateľným spôsobom súdy odôvodnili aj nevykonanie navrhovaných dôkazov. Krajský súd sa pri rozhodovaní zameril predovšetkým na sťažovateľom v jeho návrhu označené nové skutočnosti, posudzujúc ich spôsobilosť odôvodniť iné rozhodnutie o treste. Odôvodnenie tohto uznesenia je ústavne akceptovateľné, pretože závery krajského súdu vyvedené pri aplikácii relevantnej právnej úpravy korešpondujú so skutkovými zisteniami a tieto zistenia nie sú výsledkom svojvôle, ale komplexného zhodnotenia všetkých relevantných skutkových okolností.

20. Ústavný súd dáva do pozornosti sťažovateľa svoje závery z uznesenia č. k. II. ÚS 248/2021-12 zo 6. mája 2021, v ktorom boli predmetom ústavného prieskumu totožné napadnuté uznesenia, a to na základe ústavnej sťažnosti manželky sťažovateľa a syna sťažovateľa obsahujúcej obdobné argumenty ako ústavná sťažnosť sťažovateľa. V tomto uznesení ústavný súd uviedol, že odňatie slobody je dôsledkom protiprávneho a spoločensky neprípustného konania, prirodzene je s ním spojená nemožnosť viesť riadny rodinný a manželský život. Upozornil aj na viazanosť súdu zákonom pri ukladaní trestu, čo v tomto prípade znamenalo nutnosť prihliadnuť na to, že išlo o spáchanie zločinu závažnejším spôsobom konania (konaním po dlhší čas a na viacerých osobách) v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia. V právnej rovine to znamenalo aj zvýšenie dolnej hranice zákonnej trestnej sadzby o jednu polovicu podľa § 38 ods. 5 Trestného zákona (11 až 15 rokov), na ktorej bol vskutku sťažovateľovi uložený trest. Ústavný súd sa vyjadril aj k prihliadaniu na najlepší záujem dieťaťa, pričom neprisvedčil námietke, že by mal prevážiť nad záujmom spoločnosti na spravodlivom potrestaní páchatel'ov trestnej činnosti.

21. Závery, ku ktorým všeobecné súdy dospeli, z už uvedených dôvodov nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne) ani za exces. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského

súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

22. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom napadnutých základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Ústavný súd na záver poznamenáva, že na konanie o návrhu na povolenie obnovy konania sa čl. 6 ods. 1, resp. čl. 13 dohovoru nevzťahujú. Svedčí o tom stabilizovaná judikatúra ústavného súdu (napr. II. ÚS 255/2011, III. ÚS 223/2017, IV. ÚS 108/2014, I. ÚS 227/2013 a tam uvedená judikatúra), ako aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (Kulnev v. Rusko, rozhodnutie z 18. 3. 2010, č. 7169/04, Rudan v. Chorvátsko, rozhodnutie z 13. 9. 2001, č. 45943/99), a preto je ústavná sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti zjavne neopodstatnená, čo zakladá dôvod na odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa z dôvodu nedostatku právomoci na jej prejednanie a zjavnej neopodstatnenosti, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

25. Pretože nebol splnený jeden z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel bez skúmania, či majetkové pomery sťažovateľa odôvodňujú ustanovenie právneho zástupcu (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu